

ΥΠΕΠΘ / ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ»

Γ' ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

ΕΡΓΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟ ΚΑΤΑ 80% ΑΠΟ ΤΟ ΕΚΤ
ΚΑΙ ΚΑΤΑ 20% ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ

«Ολοκληρωμένη Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

Θεματική Ενότητα: **ΓΛΩΣΣΑ Δ' - ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ**
Κατηγορία Ειδικών Αναγκών: **(Β) Κινητικά**

ΒΙΒΛΙΟ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

Ανάδοχος:

ΥΠΟΔΟΜΕΣ & ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διεύθυνση: **Χωματιανού 3, 15123 Μαρούσι**

Τηλέφωνο: **210 6178290**

Fax: **210 6105507**

Email: **info@korimvos.gr**

URL: **http://www.korimvos.gr**

ΒΙΒΛΙΟ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

Θεματική Ενότητα:
ΓΛΩΣΣΑ Δ' - ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Κατηγορία Ειδικών Αναγκών:
(B) Κινητικά

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΒΙΒΛΙΟ ΔΑΣΚΑΛΟΥ	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
Γενικοί στόχοι εκπαιδευτικού λογισμικού	6
Μαθησιακοί στόχοι λογισμικού για τη Γλώσσα.....	7
Δ' ΤΑΞΗ	9
Ενότητα 1: Ουσιαστικά	10
Ενότητα 2: Ρήματα	15
Ενότητα 3: Παραγωγή λέξεων	19
Ενότητα 4: Επίθετα.....	24
Ενότητα 5: Ενεργητική – Παθητική σύνταξη	26
Ε' ΤΑΞΗ	29
Ενότητα 1: Ρήματα	31
Ενότητα 2: Ουσιαστικά	34
Ενότητα 3: Επίθετα.....	37
Ενότητα 4: Μετοχές	39
Ενότητα 5: Αριθμητικά	41
Ενότητα 6: Σύνθεση λέξεων	43
Ενότητα 7α): Τα Μέρη της Πρότασης	46
Ενότητα 7β): Συνώνυμα - Παρώνυμα - Αντίθετα.....	47

ΣΤ' ΤΑΞΗ	49
Ενότητα 1: Ρήματα	50
Ενότητα 2: Ουσιαστικά	54
Ενότητα 3: Επίθετα.....	63
Ενότητα 4: Ορθογραφία Επιρρημάτων	66
Ενότητα 5: Σύθεση λέξεων	68
Ενότητα 6: Ενεργητική και παθητική σύνταξη.....	71
Βιβλιογραφία	73

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό λογισμικό επιδιώκει την εισαγωγή των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην εκπαιδευτική διαδικασία του σχολείου. Βασικός σκοπός του λογισμικού είναι να υποστηρίξει και να ενισχύσει τα υπάρχοντα μέσα διδασκαλίας και όχι να τα υποκαταστήσει. Για το λόγο αυτό απαιτείται σωστή κατανόηση του υλικού από το διδάσκοντα και το μαθητή, ώστε να λειτουργήσει παράλληλα με τις υπάρχουσες εκπαιδευτικές μεθόδους και να ενταχθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Το εκπαιδευτικό λογισμικό που περιέχεται στο CD-ROM, εμπεριέχει στοιχεία θεωρίας, ασκήσεις και διαδραστικό υλικό, ώστε να ενισχύσει την εκπαιδευτική διαδικασία, είτε ως μέρος του ημερησίου προγράμματος, είτε ως «εργαλείο» επανάληψης και εμπέδωσης της διδακτικής ύλης. Το παρόν βιβλίο καθηγητή περιέχει όλο το υλικό, το οποίο υπάρχει και στο CD, καθώς και τις λύσεις των ασκήσεων. Έτσι δίνεται η δυνατότητα στο διδάσκαλο να μελετήσει τα αντικείμενα που παραθέτονται στο λογισμικό, ούτως ώστε να τα εντάξει καλύτερα στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Εκτός από το CD-ROM και το βιβλίο καθηγητή, το πακέτο του εκπαιδευτικού λογισμικού περιέχει και το τετράδιο μαθητή. Το τετράδιο μαθητή περιέχει τη θεωρία και τις ασκήσεις που υπάρχουν και στο CD, έτσι ώστε ο μαθητής να έχει τη δυνατότητα να το μελετήσει στο σπίτι ή και να το χρησιμοποιήσει στο σχολείο

Το εκπαιδευτικό λογισμικό που σχεδιάστηκε για άτομα με κινητικές δυσκολίες συνδυάζει τη δομή και τη λειτουργικότητα του βασικού λογισμικού, με τις κατάλληλες μετατροπές, οι οποίες επιτρέπουν στα άτομα αυτά να έχουν πρόσβαση σε όλες τις ασκήσεις και τις διαδραστικές εφαρμογές. Ο σχεδιασμός του εκπαιδευτικού λογισμικού για τα άτομα με κινητικές δυσκολίες, βασίζεται στη λογική της ελάχιστης χρήσης του ποντικιού και του πληκτρολογίου. Έτσι όλες οι ασκήσεις είναι έτσι σχεδιασμένες, ώστε να απαιτούν τη μικρότερη δυνατή κινητική δραστηριότητα από πλευράς χρήστη, χωρίς να χάνουν το παραμικρό από τον εκπαιδευτικό τους ρόλο

Γενικοί στόχοι εκπαιδευτικού λογισμικού

Ο βασικός σκοπός του παρόντος εκπαιδευτικού λογισμικού, όπως προαναφέρθηκε, είναι η ένταξη των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η χρησιμοποίηση των Η/Υ στην εκπαιδευτική διαδικασία αναμένεται να εξυπηρετήσει, σε δεύτερο επίπεδο, πολλαπλούς στόχους:

Α) **Εξοικείωση των μαθητών με τις νέες τεχνολογίες.** Μέσω της χρησιμοποίησης των Η/Υ στα πλαίσια του σχολείου, οι μαθητές θα έχουν τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με τις βασικές αρχές της χρήσης του Η/Υ, ως μέσο εκπαίδευσης. Έτσι οι μαθητές θα έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν τον υπολογιστή στο σχολείο, καθώς και να μάθουν τις δυνατότητες και τις ευκολίες που παρέχει η νέα τεχνολογία. Επιπλέον μέσω των διαδραστικών ασκήσεων και παιχνιδιών, οι μαθητές θα εξοικειωθούν καλύτερα με το περιβάλλον εργασίας ενός υπολογιστή και των λογισμικών που χρησιμοποιούνται.

Β) **Υποστήριξη των υπαρχόντων εκπαιδευτικών μέσων.** Το παρόν λογισμικό βασίζεται στην υπάρχουσα ύλη και ακολουθεί το αναλυτικό πρόγραμμα των μαθημάτων. Τα εκπαιδευτικά αντικείμενα που παρουσιάζονται στο λογισμικό ακολουθούν την παραδοσιακή διδασκαλία του σχολείου. Παράλληλα όμως η χρήση του Η/Υ βοηθά στη σχηματοποίηση των εννοιών, με αποτέλεσμα, τη βαθύτερη κατανόηση των αντικειμένων. Οι ασκήσεις και τα διαδραστικά παιχνίδια μέσω του Η/Υ κάνουν τη διδασκαλία των γνωστικών αντικειμένων πιο ευχάριστη και διευκολύνουν το έργο του δασκάλου.

Γ) **Άμεση και εύκολη αξιολόγηση.** Η αξιολόγηση των μαθητών μέσω του εκπαιδευτικού λογισμικού μπορεί να γίνει εύκολα και άμεσα. Παράλληλα, όμως, με τη χρήση του Η/Υ, η αξιολόγηση, εκτός από την παραδοσιακή της λειτουργία, υποστηρίζει τη διδασκαλία και τη μάθηση, δίνει πληροφορίες για την πορεία του μαθητή, υποδεικνύει τις αδυναμίες και καθοδηγεί τη διδασκαλία. Κύριος σκοπός της αξιολόγησης στο εκπαιδευτικό λογισμικό δεν είναι ο έλεγχος, αλλά η βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω της ανατροφοδότησης.

Μαθησιακοί στόχοι λογισμικού για τη Γλώσσα

Στο μάθημα της γλώσσας, το εκπαιδευτικό υλικό για Η/Υ έχει τρεις βασικούς μαθησιακούς στόχους

- Να αποκτήσουν οι μαθητές τη δυνατότητα να αναγνωρίζουν τους βασικούς κανόνες τις ελληνικής γραμματικής και του συντακτικού (ρήματα, ουσιαστικά, απλές προτάσεις) σε κείμενα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας που υπάρχουν στα σχολικά βιβλία.
- Να διδαχθούν τους βασικούς κανόνες γραμματικής και συντακτικού, ανάλογα με τη σχολική βαθμίδα που βρίσκονται και πάντα σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας.
- Να αξιοποιήσουν τα πλεονεκτήματα του Η/Υ σε διάφορους τύπους ασκήσεων γραμματικής και συντακτικού. Το λογισμικό δίνει τη δυνατότητα άμεσης αξιολόγησης και ανατροφοδότησης του μαθητή. Έτσι ο μαθητής έχει τη δυνατότητα να επανέλθει σε κάποια άσκηση ή ακόμα και να μελετήσει τη θεωρία για να βρει τη σωστή απάντηση.

Δ' ΤΑΞΗ

---

1. Ουσιαστικά

- αρσενικά, θηλυκά, ουδέτερα
- ορθογραφία ουσιαστικών
- παραγωγή ουσιαστικών από ρήματα
- τα άρθρα

2. Ρήματα

- χρόνοι ρήματος
- προσωπικές αντωνυμίες, πρόσωπα
- καταλήξεις ρημάτων

3. Παραγωγή λέξεων

- σύνθετες λέξεις
- συλλαβισμός
- ονοματολογία συλλαβών

4. Επίθετα

- ορθογραφία επιθέτων
- γένη επιθέτων

5. Ενεργητική – Παθητική σύνταξη

- μετατροπή ενεργητικής και παθητικής σύνταξης

Ενότητα I: Ουσιαστικά

Να εντοπίσεις τα ουσιαστικά του κειμένου:

Πέρυσι το **καλοκαίρι** πήγα με τους **γονείς** μου σ' ένα **νησί** του **Ιονίου**. Εκεί είχε πολλούς **παραθεριστές** κι έκανα πολλούς **φίλους**.

Κάθε **πρωί** πηγαίναμε για **μπάνιο** στη πεντακάθαρη **θάλασσα**, παίζαμε διάφορα **παιχνίδια** και κάναμε με **προσοχή** **μακροβούτια** από τους **βράχους**. Το **βράδυ** κάναμε πολλές **συζητήσεις**

Να κατατάξεις τα ουσιαστικά που βρήκες σε αρσενικά, θηλυκά και ουδέτερα :

<u>Αρσενικά</u>	<u>Θηλυκά</u>	<u>Ουδέτερα</u>
γονείς	θάλασσα	καλοκαίρι
παραθεριστές	προσοχή	νησί
φίλους	συζητήσεις	Ιονίου
βράχους		μπάνιο
		μακροβούτια
		βράδυ
		παιχνίδια

Να γράψεις στον πληθυντικό τα παρακάτω ουσιαστικά:

- ο φίλος   οι φίλοι
- ο λύκος   οι λύκοι
- ο βοσκός   οι βοσκοί
- ο μπακάλης   οι μπακάληδες
- ο ψαράς   οι ψαράδες
- ο καφετζής   οι καφετζήδες
- η πράξη   οι πράξεις
- η ερώτηση   οι ερωτήσεις

- η απάντηση   οι **απαντήσεις**
- το κρασί   τα **κρασιά**
- το παγωτό   τα **παγωτά**

Ορθογραφία ουσιαστικών

Προσέχω

ο άνθρωπος --- οι **άνθρωποι**

ο γονέας ----- οι **γονείς**

η είσοδος ----- οι **είσοδοι**

η τάξη ----- οι **πράξεις**

το μίσος ----- τα **μίση**

Οι καταλήξεις του πληθυντικού στα ουσιαστικά είναι:

- -εις : όταν ο πληθυντικός τελειώνει με –ς τελικό, π.χ. οι γονείς, οι πράξεις
- -η : για τα ουδέτερα, π.χ. τα λάθη
- -οι : για όλα τα υπόλοιπα π.χ. οι άνθρωποι, οι είσοδοι

Ασκήσεις

Να συμπληρώσεις τις καταλήξεις με τον κατάλληλο τύπο του πληθυντικού

α) Αρσενικά

- ο ηθοποιός   -   οι **ηθοποιοί**
- ο οικοδόμος   -   οι **οικοδόμοι**
- ο εισαγγελέας -   οι **εισαγγελείς**
- ο ποντικός   -   οι **ποντικοί**
- ο διανομέας   -   οι **διανομείς**
- ο κηπουρός   -   οι **κηπουροί**
- ο προβολέας   -   οι **προβολείς**
- ο γραμματέας -   οι **γραμματείς**

β) Θηλυκά

- η στάση - οι στάσεις
- η έφοδος - οι έφοδοι
- η συνοδός - οι συνοδοί
- η σκέψη - οι σκέψεις
- η θαλαμηγός - οι θαλαμηγοί
- η άνοδος - οι άνοδοι
- η λέξη - οι λέξεις
- η πράξη - οι πράξεις

γ) Ουδέτερα

- το λάθος - τα λάθη
- το σκάφος - τα σκάφη
- το κράτος - τα κράτη
- το ξίφος - τα ξίφη

Παραγωγή ουσιαστικών από ρήματα**Προσέχω!!!**

- κρυώνω - το κρύωμα
- παρατηρώ - η παρατήρηση
- συνοδεύω - η συνοδεία

Από τα ρήματα παράγονται ουσιαστικά, των οποίων η ορθογραφία έχει σχέση με την ορθογραφία του ρήματος.

Ασκήσεις

Γράψε δίπλα από κάθε ρήμα ένα ουσιαστικό της ίδιας οικογένειας (παραγωγή)

- ζυγίζω - το ζύγισμα
- διπλώνω - το δίπλωμα

- ερωτώ   η **ερώτηση**
- κυβερνώ   η **κυβέρνηση**
- μαντεύω   η **μαντεία**
- νοθεύω   η **νοθεία**
- κεντώ   το **κέντημα**
- περπατώ   το **περπάτημα**
- ευτυχώ   η **ευτυχία**
- βαθμολογώ   η **βαθμολογία**
- βοηθώ   η **βοήθεια**
- συμπαθώ   η **συμπάθεια**

Τα άρθρα

Προσέχω!!!

ο καθηγητής	ένας καθηγητής
η κυρία	μία κυρία
το γατί	ένα γατί

Οι λέξεις που μπαίνουν μπροστά από τα ονόματα λέγονται **άρθρα**

- έχουμε το οριστικό άρθρο: **ο, η, το**
- έχουμε το αόριστο άρθρο: **ένας, μία, ένα**

Τα άρθρα **τον, την, έναν** διατηρούν το τελικό **ν**, όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από φωνήεν ή από **κ π τ ξ ψ μπ ντ γκ τζ τσ**

Άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά

α) τον ή το

- **τον** ανεμιστήρα
- **τον** μανάβη

- τον ψαρά
- το Μενέλαο
- τον κήπο
- το Νίκο
- τον Αγαμέμνονα
- τον τοίχο
- το λύκο

β) την ή τη

- την Τζίνα
- τη Μάρθα
- την υγρασία
- τη λίρα
- τη θάλασσα
- την Κική
- την τζαμαρία
- την αρκούδα
- την μπάλα

γ) έναν ή ένα

- έναν κήπο
- ένα μανάβη
- έναν μπακάλη
- έναν καφέ
- ένα δάσκαλο
- ένα λύκο
- ένα γάτο
- έναν υδραυλικό
- έναν ταξιτζή

Ενότητα 2: Ρήματα

Προσέχω!!!

Ο Πέτρος **τρέχει**

Η Μαρία **χτυπά**

Το μωρό **κοιμάται**

Οι λέξεις που φανερώνουν ότι κάποιος ενεργεί ή παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση, λέγονται ρήματα.

A) τα ρήματα που τελειώνουν σε **-ω** ανήκουν στην **ενεργητική φωνή**

B) τα ρήματα που τελειώνουν σε **-μαι** ανήκουν στην **παθητική φωνή**

Τα ρήματα αλλάζουν *τύπους* για να δείξουν *πότε* γίνεται μια πράξη

Οι τύποι αυτοί λέγονται **χρόνοι του ρήματος**

Οι χρόνοι του ρήματος είναι 8:

1. ενεστώτας
2. παρατατικός
3. αόριστος
4. μέλλοντας εξακολουθητικός
5. μέλλοντας στιγμιαίος
6. παρακείμενος
7. υπερσυντέλικος
8. συντελεσμένος μέλλοντας

Ασκήσεις

Να συμπληρώσεις όλους τους τύπους των ρημάτων

Ενεργητική φωνή		Παθητική φωνή	
Ενεστώτας	χτενίζω	Ενεστώτας	χτενίζομαι
Παρατατικός	χτενίζα	Παρατατικός	χτενιζόμουν
Αόριστος	χτένισα	Αόριστος	χτενίστηκα
Μέλ. Εξακολ.	θα χτενίζω	Μέλ. Εξακολ.	θα χτενίζομαι
Μέλ. Στιγμιαίος	θα χτενίσω	Μέλ. Στιγμιαίος	θα χτενιστώ
Παρακείμενος	έχω χτενίσει	Παρακείμενος	έχω χτενιστεί
Υπερσυντέλικος	είχα χτενίσει	Υπερσυντέλικος	είχα χτενιστεί
Μέλ. Συντελ.	θα έχω χτενίσει	Μέλ. Συντελ.	θα έχω χτενιστεί

Ενεργητική φωνή		Παθητική φωνή	
Ενεστώτας	θαυμάζω	Ενεστώτας	θαυμάζομαι
Παρατατικός	θαύμαζα	Παρατατικός	θαυμαζόμουν
Αόριστος	θαύμασα	Αόριστος	θαυμάστηκα
Μέλ. Εξακολ.	θα θαυμάζω	Μέλ. Εξακολ.	θα θαυμάζομαι
Μέλ. Στιγμιαίος	θα θαυμάσω	Μέλ. Στιγμιαίος	θα θαυμαστώ
Παρακείμενος	έχω θαυμάσει	Παρακείμενος	έχω θαυμαστεί
Υπερσυντέλικος	είχα θαυμάσει	Υπερσυντέλικος	είχα θαυμαστεί
Μέλ. Συντελ.	θα έχω θαυμάσει	Μέλ. Συντελ.	θα έχω θαυμαστεί

Προσωπική Αντωνυμία – Ρήματα

Προσέχω!!!

εγώ τρέχω

εσύ παίζεις

εμείς βγαίνουμε

Τα ρήματα παίρνουν διάφορες μορφές στο λόγο που λέγονται πρόσωπα.

- τρία στον ενικό : **εγώ, εσύ, αυτός**
- τρία στον πληθυντικό : **εμείς, εσείς, αυτοί**

Οι λέξεις **εγώ, εσύ, αυτός, εμείς, εσείς, αυτοί**, που φανερώνουν τα τρία πρόσωπα λέγονται **προσωπικές αντωνυμίες**.

Οι προσωπικές αντωνυμίες είναι:

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
εγώ	εμείς
εσύ	εσείς
αυτός, αυτή, αυτό	αυτοί, αυτές, αυτά

Ασκήσεις

Να εντοπίσεις τις αντωνυμίες των παρακάτω προτάσεων:

- εσύ παίζεις ποδόσφαιρο
- αυτός παρακολουθεί το έργο
- εμείς λύνουμε ασκήσεις
- εσείς δουλεύετε πολύ
- αυτοί έρχονται
- εγώ ντύνομαι μοντέρνα

Να συμπληρώσεις τις καταλήξεις των παρακάτω ρημάτων με με (1) μαι (2) τε (3) ται (4):

- αυτός προσεύχεται
- εμείς δακρύζουμε
- εσείς έρχεστε
- αυτός βιάζεται
- εσείς βιάζεστε
- εγώ πλένομαι
- εμείς πλένουμε τα πιάτα

Να συμπληρώσεις με ε(1) ή αι(2)

- Η Άννα τελείωσε τα μαθήματά της και τώρα ετοιμάζεται να παίζει.
- Τελείωσε ο ποδοσφαιρικός αγώνας ή συνεχίζεται;
- Εμείς γράφουμε και διαβάζουμε τα μαθήματά μας ενώ ο μικρός Γιάννης κάθεται στο δωμάτιό του και παίζει με τα παιχνίδια του.

- Πρέπει να πλένετε τα δόντια σας κάθε βράδυ.
- Οι χυμοί πίνονται δροσεροί.
- Εσείς βιάζεστε να φύγετε από το σχολείο.
- Χαίρομαι που ήρθες να παίξουμε μαζί.
- Το λεωφορείο έρχεται και ο κόσμος άρχισε να στριμώχνεται στη στάση.

Ενότητα 3: Παραγωγή λέξεων

Σύνθετες λέξεις

Προσέχω

άσπρος + μαύρος = ασπρόμαυρος

πηγαίνω + έρχομαι = πηγαινοέρχομαι

Οι λέξεις είναι **απλές** και **σύνθετες**

Σύνθετες είναι οι λέξεις που γίνονται από δύο ή και περισσότερες απλές λέξεις

- η πρώτη απλή λέξη λέγεται *πρώτο συνθετικό*
- η δεύτερη απλή λέξη λέγεται *δεύτερο συνθετικό*

Υπάρχουν σύνθετες λέξεις που το πρώτο συνθετικό είναι άκλιτες λέξεις (συν, υπό, υπέρ, ευ, τηλέ κ.ά.)

Γράψε τις σύνθετες λέξεις:

α) με το συν

• εργάτης	συνεργάτης
• άνθρωπος	συνάνθρωπος
• οδηγός	συνοδηγός

β) με το υπό

• γράφω	υπογράφω
• δέχομαι	υποδέχομαι
• θαλάσσιος	υποθαλάσσιος

γ) με το υπέρ

• καλύπτω	υπερκαλύπτω

- άνθρωπος   **υπεράνθρωπος**
- πηδών   **υπερπηδών**

Κάνε τη σύνθεση

- ανοίγω + κλείνω = **ανοιγοκλείνω**
- ανεβάζω + κατεβάζω = **ανεβοκατεβάζω**
- καλά + δέχομαι = **καλοδέχομαι**
- κακά + ποιώ = **κακοποιώ**
- άσπρος + μαύρος = **ασπρόμαυρος**
- ερυθρός + λευκός = **ερυθρόλευκος**
- μισός + γεμάτος = **μισογεμάτος**

Συλλαβισμός – Ονοματολογία συλλαβών

Συλλαβισμός είναι το χόρισμα των λέξεων σε συλλαβές

π.χ. φωτιά ---- φω – τιά

τοιχώματα – τοί – χώ – μα – τα

σπηλιάς --- σπή - λιάς

Κανόνες Συλλαβισμού

1) Δύο όμοια σύμφωνα χωρίζονται **πάντα**

π.χ. παπ – πούς

2) Δύο ανόμοια σύμφωνα δε χωρίζονται, όταν απ' αυτά αρχίζει λέξη ελληνική

π.χ. α – ρά – χνη ---- (χνουδι)

3) Δύο ανόμοια σύμφωνα χωρίζονται, όταν το πρώτο είναι **λ** ή **ρ** ή όταν απ' αυτά τα δύο σύμφωνα δεν αρχίζει λέξη ελληνική

π.χ. πολ – τός

περ - νώ

βαθ – μός |

φάτ – νη | από **θμ** και **τν** δεν αρχίζει ελληνική λέξη

4) Τρία σύμφωνα δε χωρίζονται, όταν από τα τρία ή τουλάχιστον από τα δύο πρώτα αρχίζει λέξη ελληνική

π.χ. εκ – στρα – τεί – α ----- (στροφή)

5) Τα δίψηφα και οι συνδυασμοί δε χωρίζονται ποτέ

Άσκηση

Συλλάβισε προσεκτικά τις λέξεις

- ό πλο
- θαρ ρα λέος
- γεν ναίος
- τόλ μη
- λί μνη
- βάρ κα
- α μύ γδα λο
- ου λή
- γάι δα ρος
- βα φτί σια
- συν νε φιά
- διώ χνω
- πλημ μύ ρα

Προσέχω !!!

ε – ξώ – πορ – τα

λήγουσα

παραλήγουσα

προπαραλήγουσα

αρχική συλλαβή

- *Λήγουσα* είναι η τελευταία συλλαβή της λέξης
- *Παραλήγουσα* είναι η προτελευταία συλλαβή της λέξης
- *Προπαραλήγουσα* είναι η Τρίτη συλλαβή από το τέλος της λέξης

- οι λέξεις που τονίζονται στη λήγουσα ονομάζονται **οξύτονες** π.χ. γυμναστής
- οι λέξεις που τονίζονται στη παραλήγουσα ονομάζονται **παροξύτονες** π.χ. διαβάτης
- οι λέξεις που τονίζονται στη προπαραλήγουσα ονομάζονται **προπαροξύτονες** π.χ. μαίνομαι

Ασκήσεις

Να βρεις:

α) τη λήγουσα

- γνωστός
- ειρήνη
- δέρμα
- χαρτί

β) τη παραλήγουσα

- ξεφυλλίζω
- ξανθός
- λοιπόν
- όποιος

γ) τη προπαραλήγουσα

- παντελόνι
- ακουμπώ
- ζαχαροπλαστέιο

- αμπέλια

Να κατατάξεις τις λέξεις σύμφωνα με τον τονισμό, σε οξύτονες, παροξύτονες και προπαροξύτονες:

οξύτονες	παροξύτονες	προπαροξύτονες
γεωργός	δρόμος	άγγελος
πηγή	δρόμος	άνθρωπος
πουλί	κύμα	δάσκαλος
καναπές	βήμα	κάθισμα

Ενότητα 4: Επίθετα

Τα **επίθετα** είναι ονόματα που έχουν τρία γένη, **αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο**.

Όταν γράφουμε ή όταν μιλάμε πρέπει ορισμένες φορές να χρησιμοποιούμε επίθετα, για να καταλαβαίνουν οι άλλοι για ποιο ουσιαστικό μιλάμε

- π.χ. αρχαίος χώρος

Τα επίθετα κλίνονται όπως και τα ουσιαστικά με τη διαφορά που τα επίθετα **δεν κατεβάζουν πουθενά τον τόνο**, αλλά τον διατηρούν στην ίδια θέση παντού.

- π.χ. Στέλνουμε τα μαθήματα στους άρρωστους μαθητές.

Κατεβάζουν τον τόνο, όμως, όταν χρησιμοποιούνται σαν ουσιαστικά

- π.χ. Στέλνουμε τα μαθήματα στους αρρώστους.

Ασκήσεις

Να γράψεις τις φράσεις στον αντίθετο αριθμό

Ενικός	Πληθυντικός
ο κουρασμένος άνθρωπος	οι κουρασμένοι άνθρωποι
η μεσημεριανή είδηση	οι μεσημεριανές ειδήσεις
το καμένο δάσος	τα καμένα δάση
ο αυστηρός γονέας	οι αυστηροί γονείς
ο ικανός ιππέας	οι ικανοί ιππείς
η εύκολη λύση	οι εύκολες λύσεις
το σοβαρό λάθος	τα σοβαρά λάθη

Προσέχω !!!

η ψηλή κοπέλα ---- (ανάστημα)

η ψιλή βελόνα ----- (πάχος)

Να συμπληρώσεις με ι(1) ή η(2)

- η ψιλή φωνή
- της ψιλής κλωστής
- οι ψιλές κουβέρτες
- τα ψηλά κυπαρίσσια
- την ψιλή βροχή
- τους ψηλούς άνδρες
- των ψηλών δέντρων
- η ψιλή ζάχαρη
- τις ψιλές κορυφές

Ενότητα 5: Ενεργητική – Παθητική σύνταξη

Προσέχω!!!

Ο Γιάννης διόρθωσε τη βρύση.

- (το *διόρθωσε* είναι **Ενεργητικής φωνής** επομένως έχουμε **ενεργητική σύνταξη**)

Η βρύση διορθώθηκε από το Γιάννη

- (το *διορθώθηκε* είναι **Παθητικής φωνής** επομένως έχουμε **παθητική σύνταξη**)

Πολλές φορές μπορούμε να εκφράσουμε το ίδιο νόημα και με ενεργητική και με παθητική σύνταξη

- **Ενεργητική σύνταξη** έχουμε όταν το ρήμα είναι ενεργητικής φωνής
- **Παθητική σύνταξη** έχουμε όταν το ρήμα είναι παθητικής φωνής

Ασκήσεις

Να αναγνωρίσεις το είδος της σύνταξης στις παρακάτω προτάσεις, βάζοντας **E** για την ενεργητική και **Π** για τη παθητική σύνταξη:

• Η γη φωτίζεται από τον ήλιο	Π
• Η Ελένη έκοψε το λουλούδι	E
• Ο Άγγελος χτυπήθηκε από τον Πέτρο	Π
• Η δασκάλα έγραψε στον πίνακα	E
• Το δέντρο ξεριζώθηκε από τον άνεμο	Π
• Το σπίτι χτίστηκε στο βουνό	Π
• Το κουδούνι χτύπησε	E
• Το φαγητό ψήθηκε	Π

Να βάλεις το ρήμα στον κατάλληλο τύπο

- (καθαρίζω) Το δωμάτιο **καθαρίστηκε** από την καμαριέρα το πρωί
- (κρεμάω) Ο Κώστας **κρέμασε** τον πίνακα χθες το μεσημέρι
- (ανοίγω) Η Μαρία **άνοιξε** τα δώρα προχθές
- (στολίζω) Τα παιδιά **στόλισαν** το δέντρο την περασμένη εβδομάδα
- (ποτίζω) Ο κήπος **ποτίστηκε** από τη χθεσινή βροχή
- (γκρεμίζω) Το σπίτι αυτό **γκρεμίστηκε** κατά τη διάρκεια της Κατοχής

Ε' ΤΑΞΗ

Ρήματα

- σχηματισμός αορίστου
- βοηθητικά ρήματα έχω και είμαι
- το ρήμα νοιάζω και τα παράγωγά του

Ουσιαστικά

- ορθογραφία ουσιαστικών
- παραγωγή ουσιαστικών από ρήματα

Επίθετα

- ορθογραφία επιθέτων

Μετοχές

- ενεργητική και παθητική μετοχή
- ορθογραφία μετοχών
- διαφορά επιρρήματος πολύ και επιθέτου πολλής

Αριθμητικά

- - ορθογραφία αριθμητικών

Σύνθεση λέξεων

- σύνθετες λέξεις με πρώτο συνθετικό τις λέξεις συν και παν
- σύνθετες λέξεις με πρώτο συνθετικό το στερητικό α

Μέρη της πρότασης

- βασικό συντακτικό απλής πρότασης
- συνώνυμα, αντίθετα, παρώνυμα

Ενότητα Ι: Ρήματα

Προσέχω!

	Οριστική Αόριστου	Υποτακτική Αόριστου	Προστακτική
αρχίζω	άρχισα	να αρχίσω	άρχισε - αρχίστε
αφήνω	άφησα	να αφήσω	άφησε - αφήστε
δανείζω	δάνεισα	να δανείσω	δάνεισε - δανείστε
χτυπώ	χτύπησα	να χτυπήσω	χτύπησε - χτυπήστε

Το προκαταληκτικό **ι** :

- είναι **γιώτα** από ρήματα σε – ιζω
- είναι **ήτα** από ρήματα σε – ώ (τονισμένο)
- είναι **ει, υ, οι** από ρήματα που εξαιρούνται (κελαρύζω, δακρύζω, αθροίζω)

Ασκήσεις

Συμπλήρωσε το β' πρόσωπο πληθυντικού αορίστου της προστακτικής με **ίστε (1) ήστε (2) ύστε (3) είστε (4) οίστε (5)**

δροσίζω	δροσίστε
ζυγίζω	ζυγίστε
χρησιμοποιώ	χρησιμοποιήστε
ακολουθώ	ακολουθήστε
κατακτώ	κατακτήστε
δανείζω	δανείστε
αποκλείω	αποκλείστε
επιθυμώ	επιθυμείστε
αθροίζω	αθροίστε
δακρύζω	δακρύστε

Συμπλήρωσε τα κενά με την κατάληξη που πρέπει: (- ίστε, - ήστε, - είτε, - ύστε)

Εσείς ντυθείτε βαριά

Εσείς **λύστε** τις ζώνες σας

Εσείς ζωγραφί**στε** τη φύση

Εσείς δακρύ**στε** από συγκίνηση

Εσείς φανταστ**είτε** το μέλλον σας

Εσείς τηλεφωνή**στε** στη γιαγιά σας

Εσείς κρατη**θείτε** μακριά από το ποτό

Βοηθητικά ρήματα «έχω» και «είμαι»

Προσέχω

Ενεστώτας		Παρατατικός	
είμαι	έχω	ήμουν	είχα
είσαι	έχεις	ήσουν	είχες
είναι	έχει	ήταν	είχε
είμαστε	έχουμε	ήμαστε	είχαμε
είστε	έχετε	ήσαστε	είχατε
είναι	έχουν	ήταν	είχαν

Το **είμαστε** του ενεστώτα και το **ήμαστε** του παρατατικού το ξεχωρίζουμε από τα συμφραζόμενα

Πχ. Εμείς **είμαστε** *τόρα* στο σχολείο (ενεστώτας)

Χτες **ήμαστε** στη Λαμία

Άσκηση

Συμπληρώστε τα κενά με τους τύπους του ρήματος είμαι στον κατάλληλο χρόνο.

- Θυμηθείτε πού (εμείς) **ήμαστε** πέρυσι. Φέτος (εμείς) **είμαστε** καλύτερα απ' ότι **ήμαστε** πέρυσι.
- Πώς (εσείς) **είστε**;
- Στο παρελθόν (εσείς) **ήσαστε** σε καλύτερη μοίρα απ' ότι **είστε** τώρα.
- Εμείς **είμαστε** όλοι συγγενείς, ενώ **εσείς** δεν είστε
- Γεια σου, Κώστα. Πώς **είσαι** ;

- **Είμαι** πολύ καλά. Χτες όμως **ήμουν** λίγο αδιάθετος
- Εσείς πώς **είστε**;
- **Είμαστε** όλοι πολύ καλά
- Πού **είστε** τώρα εσείς;
- Εμείς τώρα **είμαστε** στην Αθήνα, ενώ χτες **ήμαστε** στη Βάρκιζα

Προσέχω !!!

- Το ρήμα νοιάζω –ομαι
- Το μοιάζω   **με οι**
- Το μονοιάζω
- (και όλα τα συγγενικά τους)

Ασκήσεις

Συμπλήρωσε τα κενά με ι(1) ή οι(2):

- νοιάζομαι
- νιώθω
- έννοιες
- με νοιάζει
- έννωσα
- έγνοιες
- μοιάζω
- έμοιασα
- όμοιος

Ενότητα 2: Ουσιαστικά

Ορθογραφία ουσιαστικών

Προσέχω!!!

- ο γονέας ----- οι γονείς
- η είδηση ----- οι ειδήσεις
- το δάσος ----- τα δάση
- - Το –εις του πληθυντικού των αρσενικών και θηλυκών πάντα με ει
- - Το –η του πληθυντικού των ουδετέρων με η

Ασκήσεις

1. Γράψε τα ουσιαστικά στον πληθυντικό

• ο ιερέας	οι ιερείς
• ο ιππέας	οι ιππείς
• ο αμφορέας	οι αμφορείς
• η λύση	οι λύσεις
• η πρόθεση	οι προθέσεις
• η τάξη	οι τάξεις
• το άνθος	τα άνθη
• το όρος	τα όρη
• το χείλος	τα χείλη

Να γράψεις τις φράσεις στον αντίθετο αριθμό

• ο εργατικός γεωργός	οι εργατικοί γεωργοί
• το γόνιμο έδαφος	τα γόνιμα εδάφη
• η εύκολη πράξη	οι εύκολες πράξεις
• ο διάσημος συγγραφέας	οι διάσημοι συγγραφείς
• ο τολμηρός ιππέας	οι τολμηροί ιππείς
• το σπάνιο είδος	τα σπάνια είδη

Προσέχω !!!

υπερασπίζω ----- η υπεράσπιση

κινώ ----- η κίνηση

- Τα θηλυκά σε -ιση με γιώτα (ι) παράγονται από ρήματα σε -ίζω
- Τα θηλυκά σε -ηση με ήτα (η) παράγονται από ρήματα σε -ω (β' συζυγίας)

Ασκήσεις

Να συμπληρώσεις τα παράγωγα ουσιαστικά με την κατάληξη (1) ιση ή (2) ηση

• συζητώ	η συζή τηση
• προπονώ	η προπό νηση
• εγχειρίζω	η εγχειρί ση
• ασφαλίζω	η ασφά λιση
• τροποποιώ	η τροποποιή ση
• οδηγώ	η οδήγ ηση
• απαντώ	η απάντ ηση
• ξεναγώ	η ξενάγ ηση
• ερωτώ	η ερώτ ηση
• εξατμίζω	η εξατμ ιση

Συμπλήρωσε την κατάληξη ιση(1) ή ηση(2)

- η εξαφάνιση
  - η απάντηση
  - η μάθηση
  - η στέρηση
  - η διαφήμιση
  - η μεταχείριση
  - η απόκτηση
  - η προειδοποίηση
  - η μετακόμιση
  - η ξενάγηση
-

Ενότητα 3: Επίθετα

Επίθετα σε -ης

Προσέχω !!!

ο διεθνής	η διεθνής	το διεθνές
του διεθνούς	της διεθνούς	του διεθνούς
το διεθνή	τη διεθνή	το διεθνές
- διεθνή	-- διεθνή	
οι διεθνείς	οι διεθνείς	τα διεθνή
των διεθνών	των διεθνών	των διεθνών
τους διεθνείς	τις διεθνείς	τα διεθνή
---- διεθνείς	--- διεθνείς	-----

Ασκήσεις

Να συμπληρώσεις όλους τους τύπους του επιθέτου ευτελής

ο ευπαθής	η ευπαθής	το ευπαθές
του ευπαθούς	της ευπαθούς	του ευπαθούς
τον ευπαθή	την ευπαθή	το ευπαθές
--- ευπαθή	--- ευπαθή	-- ευπαθή
οι ευπαθείς	οι ευπαθείς	τα ευπαθή
των ευπαθών	των ευπαθών	των ευπαθών
τους ευπαθείς	τις ευπαθείς	τα ευπαθή
--- ευπαθείς	---- ευπαθείς	---- ευπαθή

Συμπλήρωσε με ης(1) η(2) εις(3) ες(4)

- η ελώδης περιοχή   οι ελώδεις περιοχές
- οι διμερείς σχέσεις   η διμερής σχέση
- η συνεχής προσπάθεια   οι συνεχείς προσπάθειες
- οι πολυμελείς οικογένειες   η πολυμελής οικογένεια
- τα ασφαλή καταφύγια   το ασφαλές καταφύγιο

- το διεθνές πρακτορείο   τα διεθνή πρακτορεία
- το πολυμελές συμβούλιο   τα πολυμελή συμβούλια

Επίθετα σε -ύς, -ία, -ύ

-ής, -ιά, -ί

-ύς, -εία, -ύ

Προσέχω !!!

- ο βαθύς, η βαθιά, το βαθύ
- ο πλατύς, η πλατιά, το πλατύ   **φανερώνουν διαστάσεις**
- ο κανελής, η κανελιά, το κανελί
- ο πορτοκαλής, η πορτοκαλιά, το πορτοκαλί   **φανερώνουν χρώμα**
- ο οξύς, η οξεία, το οξύ
- ο ταχύς, η ταχεία, το ταχύ

Ασκήσεις

Να συμπληρώσεις τα επίθετα με...

	ύς (1) ή ής (2)	ιά (1) ή εία (2)	ύ (1) ή ι (2)
μάκρος	ο μακρύς	η μακριά	το μακρύ
βάρος	ο βαρύς	η βαριά	το βαρύ
βάθος	ο βαθύς	η βαθιά	το βαθύ
θάλασσα	ο θαλασσίης	η θαλασσιά	το θαλασσί
στάχτη	ο σταχτής	η σταχτιά	το σταχτί
βύσσινο	ο βυσσινής	η βυσσινιά	το βυσσινί
φάρδος	ο φαρδύς	η φαρδιά	το φαρδύ
ταχύτητα	ο ταχύς	η ταχεία	το ταχύ
οξύτητα	ο οξύς	η οξεία	το οξύ
δριμύτητα	ο δριμύς	η δριμεία	το δριμύ

Ενότητα 4: Μετοχές

Ενεργητική μετοχή

Οι μετοχές που δεν τονίζονται στο –οντας, γράφονται με **όμικρον (ο)**

Οι μετοχές που τονίζονται στο – ώντας γράφονται με **ωμέγα (ω)**

Πχ παίζ**ον**τας (άτονο)

γελ**ώ**ντας (τονισμένο)

Παθητική μετοχή

Οι μετοχές σε – ισμένος γράφονται με **γιώτα**

Οι μετοχές σε – ημένος γράφονται με **ήτα**

Οι μετοχές σε – μμενος (με δύο μ) όταν παράγονται από ρήματα που τελειώνουν σε – **πω – βω – φω – πτω** άτονο

Πχ βά**φω** – βαμμένος

τρι**βω** - τριμμένος

καλύ**πτω** – καλυμμένος

Ασκήσεις

1. Συμπλήρωσε τα κενά με **οντας (1) ώντας (2) μμένος (1) ή μένος (2)**

Ενεστώτας	Ενεργ μετοχή	Παθ. Μετοχή
ανάβω	ανά βον τας	ανα μ μένος
τρυπώ	τρυπ ώ ντας	τρυπη μ ένος
γκρεμίζω	γκρεμ ίζ οντας	γκρεμισ μ ένος
αγαπώ	αγαπ ώ ντας	αγαπη μ ένος
κρατώ	κρατ ώ ντας	κρατη μ ένος
ασπρίζω	ασπρ ίζ οντας	ασπρισ μ ένος
δακρύζω	δακρ ύ ζοντας	δακρυσ μ ένος
σκύβω	σκύ β οντας	σκυ μ ένος
δημιουργώ	δημιουργ ώ ντας	δημιουργη μ ένος
ωφελώ	ωφελ ώ ντας	ωφελη μ ένος

Το επίθετο πολύς, πολλή, πολύ και το επίρρημα πολύ

Προσέχω!!!

- έφαγα **πολύ** (επίρρημα)
- κάνει **πολύ** κρύο (επίθετο)
- κάνει **πολλή** ζέστη (επίθετο)

το **πολλή** γράφεται με 2 λλ και ήτα όταν συνοδεύει θηλυκό

Ασκήσεις

Συμπλήρωσε τα κενά με το επίθετο πολλή (1) πολλοί (2) ή το επίρρημα πολύ (3)

- **πολλή** ζέστη
- **πολύ** ζεστή
- **πολλή** ώρα
- **πολύ** ωραία
- **πολλοί** άνθρωποι
- **πολύ** φαγητό
- **πολύ** νερό
- **πολύ** σπουδαία
- **πολύ** κακή
- **πολλή** αγάπη
- **πολύ** διασκεδαστική
- **πολλή** ταραχή
- **πολύ** μικρός
- **πολλή** διασκέδαση
- **πολλή** βιασύνη
- **πολύ** βιαστική

Ενότητα 5: Αριθμητικά

Τα απόλυτα αριθμητικά από το 1 έως το 20 γράφονται με μια λέξη. Από το 21 και μετά γράφονται σε χωριστές λέξεις.

- π.χ. δεκατέσσερα, εξήντα εννιά

Προσοχή !!!

εννέα, εννιά, εννιακόσια (με 2 ν) Όταν το εννέα βρίσκεται ολόκληρο μέσα στη λέξη, αλλιώς... ενενήντα, ενενηκοστός (με 1 ν)

Ασκήσεις

Γράψε τους παρακάτω αριθμούς με γράμματα:

- 3 τρία
- 4 τέσσερα
- 6 έξι
- 8 οκτώ
- 15 δεκαπέντε
- 19 δεκαεννιά
- 22 είκοσι δύο
- 90 ενενήντα
- 900 εννιακόσια

Συμπλήρωσε τα κενά με τους αριθμούς των παρενθέσεων:

- (4) τέσσερις γυναίκες
- (3) τρεις καθηγητές
- (3) τρία παιδιά

- (21) **είκοσι ένα** θρανία
- (21) **είκοσι μία** καθηγήτριες
- (13) **δεκατρείς** μαθήτριες
- (13) **δεκατρία** γυμνάσια
- (93) **ενενήντα τρεις** άνδρες
- (93) **ενενήντα τρία** σπίτια
- (991) **εννιακόσιοι ενενήντα ένας** στρατιώτες
- (936) **εννιακόσια τριάντα έξι** ευρώ

Σχημάτισε τα σύνθετα μέσα στις παρακάτω φράσεις:

ένας και μισός αιώνας	ενάμισης αιώνας
μία και μισή ώρα	μιάμιση ώρα
ένας και μισός τόνος	ενάμισης τόνος
δύο και μισός τόνοι	δύομισι τόνοι
ένα και μισό κιλό	ενάμισι κιλό
τρεις και μισή εβδομάδες	τρισήμισι εβδομάδες
πέντε και μισό λεπτά	πεντέμισι λεπτά
έξι και μισή εβδομάδες	εξιμισι εβδομάδες
τέσσερις και μισή ημέρες	τεσσερισήμισι ημέρες

Ενότητα 6: Σύνθεση λέξεων

Προσέχω!!!

- Παν + π = **παμπ** π.χ. παμπάλαιος
- παν + κ = **παγκ** π.χ. παγκόσμιος
- παν + λ = **παλλ** π.χ. παλλαϊκός

Ασκήσεις

Κάνε τη σύνθεση των λέξεων:

- παν + πτωχός = **πάμπτωχος**
- παν + πλούτος = **πάμπλουτος**
- παν + Κύπριος = **παγκύπριος**
- παν + Ελληνικός = **πανελλήνιος**

Γράψε τα αντίθετα με το στερητικό α (αν):

- ομαλός*   **ανώμαλος**
- ώριμος   **ανώριμος**
- γνωμένος   **αγίνωτος**
- σημαντικός   **ασήμαντος**
- ήσυχος   **ανήσυχος**
- ωφέλιμος*   **ανώφελος**
- επώνυμος*   **ανώνυμος**

* Οι λέξεις με αστερίσκο πρέπει να προσεχτούν. Γιατί;

Γιατί: όροφος

όνομα

οδύνη

όλεθρος

όφελος

ομαλός

όταν μπαίνουν σαν β' συνθετικού ο κρίκος είναι **ω**

Προσέχω !!!

- συν + φωνήεν = **συν** (συνάνθρωπος)
- συν + τα, δ, θ, = **συν** (σύνταξη)
- συν + ν = **συνν** (σύννεφο)
- συν + μ = **συμμ** (συμμετρικός)
- συν + λ = **συλλ** (σλλαβή)
- συν + ρ = **συρρ** (συρραφή)
- συν + σ + φωνήεν = **συσς** (σύσσωμος)
- συν + σ + σύμφωνο = **συ** (σύσταση)
- συν + κ, γ, χ = **συγ** (συγχώνευση, συγκίνηση)
- συν + π, β, φ = **συμ** (συμβαδίζω)

Άσκηση

Κάνε τη σύνθεση των λέξεων

- συν + κοινωνία = **συγκοινωνία**
- συν + μαθητής = **συμμαθητής**
- συν + ροή = **συρροή**
- συν + γράφω = **συγγράφω**
- συν + σώμα = (ο) **σύσσωμος**
- συν + χαίρω = **συγχαίρω**
- συν + λυπούμαι = **συλλυπούμαι**

- συν + ταξιδιώτης = συν**τα**ξιδιώτης
- συν + γνώμη = συ**γγ**νώμη
- συν + εργασία = συ**νε**ργασία

Ενότητα 7α): Τα Μέρη της Πρότασης

Τα μέρη της πρότασης, **ονοματικό** και **ρηματικό** μέρος

Προσέχω!!!

Ποια;	Τι κάνει;
Η ειρήνη	αντρειεύει τα νιάτα

Η ειρήνη (Ονοματικό μέρος)

Ουσιαστικό ή επίθετο ή και μαζί **υποκείμενο**

αντρειεύει τα νιάτα (ρηματικό μέρος)

ρήμα **κατηγορημα**

Ασκήσεις

Να χωρίσεις στις παρακάτω προτάσεις το ονοματικό από το ρηματικό μέρος:

- Ο Γιώργος διαβάζει τα μαθήματά του
- Η ομόνοια χτίζει σπίτια
- Η διχόνοια γκρεμίζει σπίτια
- Οι εμπρηστές καίνε τα δάση
- Ο νόμος τιμωρεί τους παραβάτες

Ενότητα 7β): Συνώνυμα - Παρώνυμα - Αντίθετα

Προσέχω !!!

Συνώνυμα: Οι λέξεις που έχουν περίπου την ίδια σημασία

π.χ. κοιτάζω – βλέπω

Αντίθετα: Οι λέξεις που έχουν την ακριβώς αντίθετη σημασία

π.χ. άσπρος - μαύρος

Παρώνυμα : Οι λέξεις που είναι ίδιες στη γραφή, αλλά αλλάζουν στον τονισμό.

π.χ. γέρος – γερός

Άσκηση

Βάλε Σ για τα συνώνυμα, Α για τα αντίθετα και Π για τα παρώνυμα

- Σ άβυσσος – χάος
- Σ αποσταίνω – ξεκουράζομαι
- Π χάλι – χαλί
- Σ λατομείο – νταμάρι
- Π γέρνω – γερνώ
- Α κορυφή – πρόποδες
- Π νόμος – νομός
- Α έναρξη – λήξη
- Π ώμος – ωμός
- Α είσοδος - έξοδος

ΣΤ' ΤΑΞΗ

---

1. Ρήματα

- - σχηματισμός αορίστου
- - ρήματα σε –άλλω –ομαι και –ώμαι
- - ορθογραφία παραγώγων

2. Ουσιαστικά

- - ορθογραφικοί κανόνες αρσενικών
- - ορθογραφικοί κανόνες θηλυκών
- - ορθογραφικοί κανόνες ουδετέρων

3. Επίθετα

- - ορθογραφικοί κανόνες επιθέτων

4. Επιρρήματα

- - ορθογραφία επιρρημάτων

5. Σύνθεση λέξεων

- - σύνθετα αριθμητικά με β' συνθετικό το επίθετο μισός
- - σύνθετες λέξεις με πρώτο συνθετικό τη λέξη παν και το στερητικό α

6. Ενεργητική – Παθητική σύνταξη

- - η ενεργητική και παθητική σύνταξη και η μετατροπή τους

Ενότητα Ι: Ρήματα

Καταλήξεις Αορίστου

Προσέχω

- αντικρίζω – αντίκρι**σα**
- φτερουγίζω – φτερούγι**σα**
- **ισα** με γιώτα

αλλά και ...

- επιθυμώ – επιθύμη**σα**
- αργοπορώ – αργοπόρη**σα**
- **ησα** με ήτα

Τα ρήματα που τελειώνουν σε –ίζω, σχηματίζουν τον αόριστο σε –**ισα** με γιώτα (εκτός των εξαιρέσεων: πήζω, πρήζω, κελαρύζω, δακρύζω, αθροίζω κ.ά.)

Σε –**ησα** σχηματίζουν αόριστο τα ρήματα που τελειώνουν σε –ώ τονισμένο

Προσοχή !!!

Τα ρήματα σε –αρω συμπεριφέρονται σαν τα ρήματα σε –ίζω

- προβάρω – προβάρι**σα**
- καλμάρω – καλμάρι**σα**

Ασκήσεις

1. Συμπλήρωσε τον αόριστο των παρακάτω ρημάτων με ησα(1) ισα(2) υσα (3) οισα(4) πατώντας το κατάλληλο πλήκτρο

Ενεστώς	Αόριστος
τσιμπώ	τσιμπη σα
χτυπώ	χτύπη σα

ζωγραφίζω	ζωγράφισα
φτερουγίζω	φτερούγισα
προβάρω	προβάρισα
σαλπάρω	σαλπάρισα
ιδρύω	ίδρυσα
αθροίζω	άθροισα
κάθομαι*	κάθισα

(* το ρήμα κάθομαι δανείζεται τον αόριστο του καθίζω, άρα: κάθισα)

Ρήματα σε - άλλω

ενεστώτας: εισβάλλει - προσβάλλει

παρατατικός: εισέβαλλε - πρόσβαλλε

αόριστος: εισέβαλε - πρόσβαλε

Προσέχω !!!

- Τα ρήματα σε – άλλω γράφονται με 2 λλ στους χρόνους **ενεστώτα, παρατατικό, εξακολουθητικό μέλλοντα**
- Σε όλους τους άλλους χρόνους και στα παράγωγα ουσιαστικά με 1 λ

Ή αλλιώς

- Συνέχεια (2λλ) : μετέβαλλα (**παρατατικός**)
- Μια φορά (1λ) : μετέβαλα (**αόριστος**)

Ασκήσεις

Με ένα λ(1) ή με 2 λλ(2):

- Ο Γιώργος καταβάλλει συνεχώς προσπάθεια
- Χτες κατέβαλε υπεράνθρωπες προσπάθειες και τα κατάφερε
- Όλο το χρόνο πέρυσι κατέβαλλε προσπάθειες
- Η Μαρία αναβάλλει συνεχώς το ραντεβού της με τον οδοντογιατρό
- Και χτες το ανέβαλε
- Το αναβάλλει διαρκώς γιατί φοβάται

- Πιστεύω ότι και αύριο θα το αναβάλει για ακόμα μια φορά

Προσέχω !!!

Ρήματα σε -ούμαι και -ώμαι

Συμπλήρωσε τα κενά με είσαι (1) είτε (2) είστε (3) όμαστε (4) ώνται (5)

- Εσύ διηγείσαι το παραμύθι φανταστικά
- Μην ενοχλείστε από την παρουσία μου
- Όλα εξαρτώνται από σένα
- Εμείς τα παιδιά εξαρτόμαστε από τους γονείς μας
- Εσείς άδικα ταλαιπωρείστε
- Η νοσοκόμα περιποιείται τα τραύματα των ασθενών

Συμπλήρωσε με αι(1) ή ε(2):

- Εγώ στενοχωρούμαι , όταν στενοχωρούνται οι γονείς μου.
- Το καλοκαίρι φιλοξενούμε στο σπίτι μας τους φίλους μας και πολλές φορές φιλοξενούμαι και εγώ στο δικό τους.
- Πώς παίζεται αυτό το παιχνίδι για να το παίξουμε και εμείς;
- Πολύ φοβάμαι πως θ' αργήσω στο μάθημα.

δίνω - δίνομαι

Β. Το ρήμα δίνω στον αόριστο της ενεργητικής φωνής γράφεται με **ωμέγα (ω)** πχ. έδωσα, ενώ στον αόριστο της παθητικής με **όμικρον (ο)** πχ. δόθηκα

Όλα τα παράγωγα με **όμικρον !!!**

- πχ η δόση

Άσκηση

1. Συμπλήρωσε τα κενά με ω(1) και ο(2)

- έχω δώσει

- έχω δοθεί
- έχω παραδώσει
- έχω παραδοθεί
- ο προδότης
- η προδοσία
- έχω μεταδώσει
- η μετάδοση
- μεταδόθηκε
- παραδόθηκε
- έδωσε
- παρέδωσε

Ενότητα 2: Ουσιαστικά

Αρσενικά ουσιαστικά

Κανόνες αρσενικών ουσιαστικών

Τα αρσενικά ουσιαστικά που λήγουν:

α) σε **-ιτης** γράφονται με **ι**, π.χ. σπουργίτης

- εκτός των εξαιρέσεων: προφήτης, πλανήτης, δύτης κ.ά.

β) σε **-ητής** γράφονται με **η**, π.χ. μαθητής

- εκτός των εξαιρέσεων: κριτής, ιδρυτής, μηνυτής

γ) σε **-ιστής** γράφονται με **ι**, π.χ. πολεμιστής

- εκτός των εξαιρέσεων: δανειστής, εμπρηστής, ληστής

δ) σε **-ιώτης** γράφονται με **ιω**, π.χ. στρατιώτης

ε) σε **-ότης**, γράφονται τα κοινά με **ο** και τα κύρια με **ω**, π.χ. αγρότης, Πειραιώτης

- εκτός της εξαίρεσης: θιασώτης

στ) σε **-ώνας**, τα παροξύτονα με **ω**, π.χ. αγώνας, Μαραθώνας

- εκτός των εξαιρέσεων: ηγεμόνας, κηδεμόνας, κανόνας κ.ά.

ζ) σε **-ονας**, τα προπαροξύτονα με **ο** τα κοινά και με **ω** τα κύρια, π.χ. γείτονας, Πλάτωνας

- εκτός των εξαιρέσεων: καύσωνας, μεσαίωνας, Ιάσωνας, Αλιάκμονας κ.ά.

η) σε **-τήρας**, γράφονται με **η**, π.χ. χαρακτήρας

- εκτός της εξαίρεσης: μάρτυρας

θ) σε **-τορας**, γράφονται με **ο**, π.χ. αυτοκράτορας

Ασκήσεις

Συμπλήρωσε τα κενά με το κατάλληλο γράμμα πατώντας το κατάλληλο πλήκτρο

ι(1),η(2),ο(3),ω(4) αφού μελετήσεις καλά τη γραμματική των αρσενικών ουσιαστικών:

- τεχνίιτης
- προφητης
- τραπεζίτης
- πολίιτης
- κυβερνήτης
- δυτης
- πλανητης
- ιδιοκτήτης
- αγρότης
- τοξότης
- ιδιότης
- δεσπότης
- στρατιώτης
- νησιώτης
- ιππότης
- οικοδεσπότης
- πατριώτης

Να βρεις τη λάθος λέξη σε κάθε μια από τις παρακάτω ομάδες

α) αγωνας – κανονας – αλαζονας – χιτόνας

β) γειτονας – καυσωνας – θερμοσίφονας – μεσαίωνας

γ) κλητήρας – μάρτηρας – φωστήρας – κρατήρας

δ) κλειδοκράτορας – αυτοκράτορας – εισπράκτωρας – διδάκτορας

ε) προφήτης – μαγνήτης – πλανητης – γρανητης

στ) φοιτιτής – σπουδαστής – ιδρυτής – κριτής

Θηλυκά ουσιαστικά

Προσέχω !!!

- λατρεύω ---- η λατρεία
- πλατύς ---- η πλατεία

Όσα θηλυκά ουσιαστικά προέρχονται από ρήματα που τελειώνουν σε -εύω ή επίθετα σε -υς, γράφονται με ει

- Εξαιρούνται: ζήλια, ορφάνια, περηφάνια, ξενιτιά, γειτονιά, ζητιανιά, συντροφιά

Ασκήσεις

Συμπλήρωσε με **ία(1)** **εία(2)**:

- ισορροπώ   ισορροπία
- δουλεύω   δουλεία
- λατρεύω   λατρεία
- ευκαιρώ   ευκαιρία
- φίλος   φιλία
- ήσυχος   ησυχία
- εκστρατεύω   εκστρατεία
- ερμηνεύω   ερμηνεία

Συμπλήρωσε με **ε(1)** ή **αι(2)**

- θέα
- παρέα
- σημαία
- προκυμαία
- Νεμέα
- ιδέα

- κεραία
- αυλαία
- μαία
- Ιτέα
- Κορέα

Συμπλήρωσε με ο ή ω

- σταγόνα
- εικόνα
- χελώνα
- Ελασσόνα
- Βαβυλώνα
- Αυλώνα
- πολυθρόνα
- σφεντόνα
- γοργόνα
- κολώνα

Σχημάτισε θηλυκά ουσιαστικά σε –α

- γυμναστής --- γυμνάστρια
- διευθυντής   **διευθύντρια**
- πωλητής   **πωλήτρια**
- βοηθός   βοήθεια
- ενεργός   **ενέργεια**
- προσπαθώ   **προσπάθεια**
- προνοώ   πρόνοια
- ομονοώ   **ομόνοια**

- διανοούμαι **διάνοια**
- γείτονας **γειτόνισσα**
- πρίγκιπας **πριγκίπισσα**
- μάγειρας **μαγείρισσα**
- λύκος **λύκαινα**
- δράκος **δράκαινα**
- λιοντάρι **λιονταρίνα**
- νέος **νεότητα**
- σπουδαίος **σπουδαιότητα**
- αρχαίος **αρχαιότητα**
- ταχύς **ταχύτητα**
- βραδύς **βραδύτητα**
- οξύς **οξύτητα**

Ουδέτερα ουσιαστικά

Όλα τα ουδέτερα που τελειώνουν σε -ι γράφονται με **γιώτα (ι)**

Εξαιρούνται:

- βράδυ* (βραδιά – βραδιάζει)
- δάκρυ
- δίχτυ
- δόρυ
- οξύ
- στάχυ

Ασκήσεις:

Συμπλήρωσε με ι(1) ή υ(2) :

- δίχτυ

- διχτυωτό
- δάκρυ
- δάκρυα
- μάτι
- φρύδι
- βράδυ
- βραδινός
- βραδιά
- βράδια
- συνάχι
- οξύθυμος
- δόρυ
- δακρύζω
- δίχτυα
- στάχια

Προσέχω!!!

- τάζω ----- το τάμα
- βλέπω ----- το βλέμμα

Τα ρήματα που τελειώνουν σε -πω, -βω, φω, -πτω άτονο, σχηματίζουν ουδέτερα σε **-μμα** (με 2 μμ)

Άσκηση

Συμπλήρωσε την κατάληξη στα ουδέτερα (-μα(1), -μμα(2)):

Ρήματα	Ουδέτερα
γράφω	γράμμα
βάφω	βάμμα
κλαίω	κλάμα
θολώνω	θόλωμα
ράβω	ράμμα

τρίβω	τρίμμα
καλύπτω	κάλυμμα
δένω	δέμα
στρώνω	στρώμα

Ουδέτερα ανισοσύλλαβα

Γράψε τα παρακάτω ουσιαστικά στη γενική ενικού και στην ονομαστική και γενική πληθυντικού:

ονομ. ενικού	γεν. ενικού	ονομ. πληθ	γεν. πληθ.
το κρέας	του κρέατος	τα κρέατα	των κρεάτων
το ενδιαφέρον	του ενδιαφέροντος	τα ενδιαφέροντα	των ενδιαφερόντων
το γεγονός	του γεγονότος	τα γεγονότα	των γεγονότων
το φωνήεν	του φωνήεντος	τα φωνήεντα	των φωνηέντων
το φως	του φωτός	τα φώτα	των φώτων
το δόρυ	του δόρατος	τα δόρατα	των δοράτων
το οξύ	του οξέως	τα οξέα	των οξέων

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο του ουδετέρου:

- Η μόλυνση του (περιβάλλον) περιβάλλοντος είναι μεγάλη τα τελευταία χρόνια.
- Οι ειδήσεις ασχολούνται με τα (γεγονός) γεγονότα της επικαιρότητας
- Η γιορτή των (φως) Φώτων είναι στις 6 Ιανουαρίου
- Οι ιστορικοί ασχολούνται με τη ζωή των ανθρώπων του (παρελθόν) παρελθόντος
- Η ημερομηνία λήψης του (προϊόν) προϊόντος βρίσκεται στο πάμα

Προσέχω !!!

- φορτίο   σχολείο
- θρανίο   ιατρείο

Όσα ουδέτερα σε (-ειο) φανερώνουν τόπο ή κατάσταση γράφονται με **ει** εκτός από : **τοπίο, πεδίο**

Ασκήσεις

Συμπλήρωσε τα κενά με ι(1) ή ει(2):

- πτυχίο

- σχολείο
- θηρίο
- θρανίο
- χειρουργείο
- γραφείο
- κουρείο
- ταμείο
- ναυπηγείο
- ψηφίο
- βιβλίο
- δελτίο
- ραφείο
- μουσείο

Συμπλήρωσε με ίο(1) ή είο(2):

- ιατρός --- ιατρείο
- πράκτορας ---- πρακτορείο
- ψύχος --- ψυγείο
- ξυλουργός ---- ξυλουργείο
- ζαχαροπλάστης ---- ζαχαροπλαστείο
- χειρουργός ---- χειρουργείο
- νόμισμα ---- νομισματοκοπείο

Συμπλήρωσε τα σύνθετα ουδέτερα βάζοντας το κατάλληλο συνθετικό: - πωλείο(1), -δοχείο(2), -τροφείο(3), -ποιείο(4), -κομείο(5).

- άνθη --- ανθοδοχείο
- κρέας ---- κρεοπωλείο

- νοσοκόμα ---- νοσοκομείο
- όρνιθες ---- ορνιθοκομείο
- βιβλία ---- βιβλιοπωλείο
- φρούτα (οπώρες) ----- οπωροπωλείο
- ψωμί (άρτος) ----- αρτοποιείο
- οίνος ----- οινοποιείο
- παλαιά ----- παλαιοπωλείο
- βρέφος ----- βρεφοκομείο

Ενότητα 3: Επίθετα

Κανόνες επιθέτων

α) Τα επίθετα με κατάληξη σε **-αίος** γράφονται με **αι**

- εκτός από: *νέος*

β) Τα επίθετα με κατάληξη σε **-λέος** γράφονται με **ε**

- εκτός από: *κεφαλαίος*

γ) Τα επίθετα με κατάληξη σε **-τεος** γράφονται με **ε**

- εκτός από: *τελευταίος*

δ) Τα επίθετα με κατάληξη σε **-ωπός** γράφονται με **ω**

ε) Τα επίθετα με κατάληξη σε **-ωτός** γράφονται με **ω**

στ) Τα επίθετα με κατάληξη σε **-ίσιος** γράφονται με **ι**

- εκτός από: *γνήσιος, ημερήσιος*

ζ) Τα επίθετα με κατάληξη σε **-ηρός** γράφονται με **η**

- εκτός από: *αλμυρός, γλαφυρός, ισχυρός, βλοσυρός, οχυρός, αργυρός, πορφυρός*

η) Τα επίθετα με κατάληξη σε **-ικός** γράφονται με **ι**

- εκτός από: *θηλυκός, δανεικός*

θ) Τα επίθετα με κατάληξη σε **-ιμος** γράφονται με **ι**

- εκτός από εκείνα που είναι σύνθετα από τις λέξεις: *θυμός, όνομα, σήμα, σχήμα, δήμος, φήμη* (π.χ. *πρόθυμος, ομώνυμος, επίσημος, άσχημος, απόδημος, περίφημος*)
- και τα *έρημος, έτοιμος*

ι) Τα επίθετα με κατάληξη σε **-ινος** γράφονται με **ι**

- εκτός από: *ελεεινός, ορεινός, φωτεινός, σκοτεινός, υγιεινός, ταπεινός*

ια) Τα επίθετα με κατάληξη σε **-ιος** γράφονται με **ι**

- εκτός από: *άδειος, βόρειος, τέλειος, αντρίκειος, γυναικείος, πρόβειος, επίγειος, ισόγειος, υπόγειος, αστείος, θείος, λείος, γελοίος, κρύος, ανδρείος, όμοιος*

Ασκήσεις

Να συμπληρώσεις τα κενά πατώντας το κατάλληλο πλήκτρο

α) με αί(1) ή έ(2)

- ωραίος
- ενιαίος
- νέος
- σπουδαίος
- ρωμαλέος
- κεφαλαίος
- αμελητέος
- θαρραλέος
- τελευταίος

β) με ι(1), η(2) ή υ(3)

- ζωηρός
- ισχυρός
- αλμυρός
- πονηρός
- χρήσιμος
- ανώνυμος
- άσημος
- δόκιμος
- θηλυκός

Να μετατρέψεις τις φράσεις στον πληθυντικό:

Ενικός	Πληθυντικός
--------	-------------

ο φαρδύς δρόμος	οι φαρδιοί δρόμοι
ο βαθύς γκρεμός	οι βαθιοί γκρεμοί
η πλατιά λεωφόρος	οι πλατιές λεωφόροι
η καφετιά πολυθρόνα	οι καφετιές πολυθρόνες
το θαλασσί φόρεμα	τα θαλασσιά φορέματα
το πλατύ μέτωπο	τα πλατιά μέτωπα
το παχύ αρνί	τα παχιά αρνιά

Να συμπληρώσεις την ονομαστική και γενική πληθυντικού:

Ονομαστική εν.	ονομαστική πληθ.	αιτιατική πληθ.
ο υγιής	οι υγιείς	των υγιών
ο χυμώδης	οι χυμώδεις	των χυμωδών
ο ελώδης	οι ελώδεις	των ελωδών
ο διεθνής	οι διεθνείς	των διεθνών
ο ασθενής	οι ασθενείς	των ασθενών
ο ασεβής	οι ασεβείς	των ασεβών

Ενότητα 4: Ορθογραφία Επιρρημάτων

Προσέχω !!!

- Εργάζεται ολοχρονίς
- Τον έριξε καταγής

Τα επιρρήματα γράφονται με ήτα, όταν το δεύτερο συνθετικό είναι στη γενική του ενικού

- Πχ. Κατά + γης

Ασκήσεις

Να μετασχηματίσεις τις προτάσεις αλλάζοντας τις υπογραμμισμένες φράσεις με επιρρήματα:

- Διάβαζε όλη τη νύχτα (ολονυχτίς)
- Ξεκίνησε από το βράδυ (αποβραδίς)
- Το αυτοκίνητο σταμάτησε στη μέση της στράτας (μεσοστρατίς)
- Τα φύλλα έπεσαν στη γη (καταγής)
- Αγόρασα το φόρεμα σε μισή τιμή (μισοτιμής)

Συμπλήρωσε με ι(1) ή η(2).

- ολημερίς
- αποβραδίς
- επικεφαλής
- μισοτιμής
- καταμεσής

Προσέχω !!!!

- Επίθετο   Επιρρήματα
- ευχάριστος   ευχάριστα - ευχαρίστως

Συνέχισε όπως στο παράδειγμα:

καλός	καλά	καλώς
τέλειος	τέλεια	τελείως
άμεσος	άμεσα	αμέσως
βέβαιος	βέβαια	βεβαίως
έγκαιρος	έγκαιρα	εγκαίρως

Συμπλήρωσε με το κατάλληλο επίρρημα τις προτάσεις:

(τέλειος)

- Γράφει **τέλεια**
- Το μπουκάλι άδειασε **τελείως**

(άμεσος)

- Θα σε ειδοποιήσω **αμέσως**
- Αυτοί οι δύο σχετίζονται **άμεσα**

(καλός)

- Έγραψες **καλά** στις εξετάσεις;
- **Καλώς** τους!

(ευχάριστος)

- Πέρασα **ευχάριστα** την ημέρα μου.
- Δέχτηκε την πρόσκληση **ευχαρίστως**

Ενότητα 5: Σύνθεση λέξεων

Αριθμητικά με β' συνθετικό το επίθετο ο μισός, η μισή, το μισό

Αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
ο ενάμισης	η μιάμιση	το ενάμισι
οι δύομισι	οι δύομισι	τα δύομισι
οι τρεισήμισι	οι τρεισήμισι	οι τρεισήμισι
οι τεσσερισήμισι	οι τεσσερισήμισι	οι τεσσερισήμισι

Προσέχω !!!!

- Το αρσενικό ενάμισης και το θηλυκό μιάμιση **ήτα**
- Όλα τα άλλα στο τέλος με **γιώτα**
- Με –μισι , όταν προηγείται **φωνήεν**, π.χ. δύομισι, τριάμισι
- Με –ημισι, όταν προηγείται **σύμφωνο**, π.χ. τρεισήμισι, τεσσερισήμισι

Ασκήσεις

Σχημάτισε τα σύνθετα μέσα από τις παρακάτω φράσεις

ένας και μισός αιώνας	ενάμισης αιώνας
μία και μισή ώρα	μιάμιση ώρα
ένας και μισός τόνος	ενάμισης τόνος
δύο και μισός τόνοι	δύομισι τόνοι
ένα και μισό κιλό	ενάμισι κιλό
τρεις και μισή εβδομάδες	τρεισήμισι εβδομάδες
πέντε και μισό λεπτά	πεντέμισι λεπτά
έξι και μισή εβδομάδες	εξίμισι εβδομάδες
τέσσερις και μισή ημέρες	τεσσερισήμισι ημέρες

Συμπλήρωσε τα κενά με ι(1) ή η(2):

- μιάμιση ώρα
- ενάμισης τόνος

- δύομισι τόνοι
- τριάμισι κιλά
- τεσσερισήμισι ώρες
- τεσσεράμισι κιλά
- τριάμισι μέτρα
- εξίμισι ώρες

Σύνθεση λέξεων

Προσέχω!!!

- παν + π = **παμπ** π.χ. παμπάλαιος
- παν + κ = **παγκ** π.χ. παγκόσμιος
- παν + λ = **παλλ** π.χ. παλλαϊκός

Ασκήσεις

Κάνε τη σύνθεση των λέξεων:

- - παν + πτωχός = **πάμπτωχος**
- - παν + πλούτος = **πάμπλουτος**
- - παν + Κύπριος = **παγκύπριος**
- - παν + ελληνικός = **πανελλήνιος**

Γράψε τα αντίθετα με το στερητικό α (αν):

- ομαλός*   **ανώμαλος**
- ώριμος   **ανώριμος**
- γνωστός   **αγνώστος**
- σημαντικός   **ασήμαντος**
- ήσυχος   **ανήσυχος**
- ωφέλιμος*   **ανώφελος**

- επώνυμος*   ανώνυμος

Οι λέξεις με αστερίσκο πρέπει να προσεχτούν. Γιατί;

Γιατί: **όροφος**

όνομα

οδύνη

όλεθρος

όφελος

ομαλός

όταν μπαίνουν σαν β' συνθετικού ο κρίκος είναι **ω**

Ενότητα 6: Ενεργητική και παθητική σύνταξη

Προσέχω!!!

Μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική

- Ο κηπουρός **ποτίζει** τον κήπο (ενεργητική σύνταξη)
- Ο κήπος **ποτίζεται** από τον κηπουρό (παθητική σύνταξη)

Ασκήσεις

Να συμπληρώσεις τα κενά με τις κατάλληλες λέξεις

- Η σκόνη ρυπαίνει τα δέντρα
- Τα δέντρα ρυπαίνονται από τη σκόνη
- τα φίλτρα εμποδίζουν τη ρύπανση του περιβάλλοντος
- η ρύπανση του περιβάλλοντος **εμποδίζεται** από τα φίλτρα
- η μητέρα λούζει το παιδί
- το παιδί **λούζεται** από τη μητέρα
- το κτίριο ερευνάται από την αστυνομία
- η αστυνομία ερευνά **το κτίριο**
- το μωρό θηλάζεται από τη μητέρα
- η μητέρα **θηλάζει** το μωρό

- το κάστρο κατακτήθηκε από του πολιορκητές
- **οι πολιορκητές κατέκτησαν το κάστρο**

- ο φούρναρης ψήνει το ψωμί
- **το ψωμί ψήνεται από το φούρναρη**

(βάλτε χωριστά κενά στα δύο τελευταία)

Να μετατρέψεις, ανάλογα με την περίπτωση την ενεργητική σε παθητική και την παθητική σε ενεργητική σύνταξη

- Ο ήλιος φωτίζει το δωμάτιο
- **το δωμάτιο φωτίζεται από τον ήλιο**

- **Ο Ανδρέας βάφει το σπίτι**
- Το σπίτι βάφεται από τον Ανδρέα

- **Τα πουλιά χτίζουν τις φωλιές**
- Οι φωλιές χτίζονται από τα πουλιά

- Εγώ έλυσα την άσκηση
- **Η άσκηση λύθηκε από εμένα**

Βιβλιογραφία

- European Agency for Development in Special Needs Education (2003). Special Needs Education in Europe. THEMATIC PUBLICATION http://www.european-agency.org/publications/agency_publications/SNE_europe/downloads/ThematicPublication_English.doc
- Watts, T. (1986). Computers in a Special Unit. Microcomputer Software. *British Journal of Special Education*. 13 (3), 96.
- Δερέκα, Μ. (2002). Διδακτικοθεραπευτικές μέθοδοι στην Ειδική Παιδαγωγική. Φάκελος σημειώσεων του μαθήματος στο Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αθήνα.
- Ματσαγγούρας, Η. (2001). *Η σχολική τάξη, Κειμενοκεντρική Προσέγγιση του γραπτού λόγου*. τ.Β', Αθήνα .
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2001). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες*. τ. Α', Αθήνα.
- Σπετσιώτης, Ι., Σταθόπουλος, Σ. (2002). Παιδαγωγική και διδακτική προσώπων με κινητικά προβλήματα. Φάκελος σημειώσεων του μαθήματος στο Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αθήνα.
- Τριλιανός, Α. (1998). *Μεθοδολογία της σύγχρονης διδασκαλίας*. τ. Α', Β', Αθήνα.
- Τριλιανός, Α. (2002). *Η παρώθηση του μαθητή για μάθηση*. Αθήνα.
- ΥΠΕΠΘ – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (1996). *Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής*. Προεδρικό Διάταγμα.
- ΥΠΕΠΘ – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2003α). *Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας*. α) Προφορικός λόγος, β) Ψυχοκινητικότητα, γ) Νοητικές Ικανότητες δ) Συναισθηματική Οργάνωση. *Βιβλίο για το δάσκαλο*. ΟΕΔΒ Εκδ. Γ'.
- ΥΠΕΠΘ – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2003β). *Ψυχοκινητικότητα. Βιβλίο-τετράδιο για το Μαθητή. Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας. Γενική και λεπτή κινητικότητα-Προσανατολισμός στο χώρο-Ο ρυθμός και ο χρόνος-Πλευρίωση*. Αθήνα. ΟΕΔΒ. Εκδ. Β'.
- ΥΠΕΠΘ – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Υπεύθυνη Έργου: Λαμπροπούλου Βενέττα. (2004).

Χαρτογράφηση-Αναλυτικά προγράμματα Σπουδών της Ειδικής Αγωγής για μαθητές με κινητικές αναπηρίες. Αθήνα. Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ: Πράξη 1.1.4.α.

- ΥΠΕΠΘ. (1988). *Πρακτικά σεμιναρίου Ειδικής Αγωγής. ΥΠΕΠΘ-UNESCO, ΟΕΔΒ. Αθήνα.*
- Πέτρου Α. & Δημητρακοπούλου, Α. (2003). *Αξιοποίηση των εργαλείων επικοινωνίας από τα παιδιά με σωματικές αναπηρίες. Πρακτικά συνεδρίου. 3^ο Συνέδριο Σύρου στις ΤΠΕ. http://www.etpe.gr/extras/view_proceedings.php?conf_id=15*